

Tema: 40 år et

Den 30. April 1975 kunne tropper fra Den nationale front for befrielsen af Sydvietnam (FNL) hejse deres flag over præsidentpaladset i Saigon, og det sydvietnamesiske styre kapitulerede. Dermed er det i år 40 år siden Vietnamkrigen sluttede. Samtidig er det også 50-året for krigens officielle start, da de første regulære tropper fra den amerikanske hær sattes i land ved Danang den 8. marts 1965.

Vietnam Ajour vil med forskellige vinkler og emner markere 40-året for krigens afslutning som et gennemgående tema i dette års fire numre af bladet.

I dette nummer ser vi tilbage med udgangspunkt i en ny amerikansk dokumentarfilm om de sidste 24 timer under evakueringen fra Saigon.

”De sidste dage i Vietnam” hedder en ny amerikansk dokumentarfilm om Saigons fald i 1975

Af Inger V. Johansen

Filmen er af Rory Kennedy, Robert Kennedys datter, og høstede stor ros på den amerikanske Sundance filmfestival sidste år for sin indlevelse og originale klip, og er nu indstillet til en Oscar.

Rory Kennedy blev født tre måneder efter mordet på sin far, Robert Kennedy, der døde efter et attentat under sin præsidentvalgs kampagne i 1968. Robert Kennedy var præsident John F. Kennedys yngre bror og justitsminister i dennes regering. Robert Kennedy var indædt modstander af krigen i Vietnam og et af hans hovedbudskaber i valgkampen var at ville afslutte krigen og trække de amerikanske tropper hjem.

Rory Kennedy har tidligere produceret eller instrueret adskillige dokumentarfilm. Hovedsageligt om sociale spørgsmål, AIDS, men også om Abu Ghraib fængslet i Irak, hvor den amerikanske hær og CIA var ansvarlig for tortur af og mord på irakiske fanger.

Inspirationen til filmen om de sidste dage i Vietnam fik hun i perioden, da USA var ved at trække sig ud af Irak og Afghanistan. Hun håber, at man vil indse, at man også i dag kan lære af erfaringerne fra Vietnam, og henviser til diskussionen om, hvad man stiller op med ISIS i Mellemøsten og følgerne af et dybere

militært engagement. Hvad er exit strategien?, spørger hun.

De sidste 24 timer

Filmens fokus er de sidste 24 timer under den amerikanske evakuering af tusinder af amerikansk og sydvietnamesisk militært personel, sammen med et lille antal civile fra Saigon den 29. og 30. april 1975 - primært den gruppe af vietnamesere der havde samarbejdet tæt med USA.

Saigons fald var kulminationen på en storstilet og overraskende hurtig militær offensiv, hvor den sydvietnamesiske hær blev løbet over ende. At det kunne gå så stærkt var lige overraskende for alle krigens parter.

Filmen skildrer forløbet af begivenhederne under evakueringen nærmest minut for minut - og giver et stærkt indtryk af spændingerne og hastværket.

Dette ledsages af interviews med nogle af de hovedpersoner, der stadig er i live. F.eks. Stuart Herrington, daværende kaptajn i den amerikanske hær, der organiserede den hemmelige evakuering af et betydeligt antal soldater fra den sydvietnamesiske hær. Det lykkedes også Richard Armitage, en tidligere embedsmand i Forsvarsministeriet, sammen med en sydvietnamesisk flådekaptajn Kiem Do at udskibe omkring 30.000 sydvietnamesiske flygt-

fter krigen

ninge fra Saigon.

USA-ambassadøren afviste, at Saigon kunne falde

Mest afslørende i filmen er skildringen af den nu afdøde Graham Martin, USA's ambassadør i Sydvietnam fra 1973, som indtil det sidste nægtede at indse, at Saigon kunne falde. Indtil den 11. time nægtede han at forberede sikker transport ud af byen for dem, der havde samarbejdet med amerikanerne. Her fik Stuart Herringtons hemmelige evakuering stor betydning.

Filmens svaghed er manglen på interviews med sydvietnamesere, skrives der i omtalen af filmen, samt at den helt undlader at sætte begivenhederne ind i en bredere historisk sammenhæng.

Næsten alle interviews i dokumentarfilmen er med såkaldte "skyldbetyngede tidligere amerikanske militære embedsmænd". Filmens skildrer således krigens afslutningen alene fra en amerikansk synsvinkel. ■

Debatten om Rory Kennedys "Last Days in Vietnam" og Vietnam-krigen

Af Inger V. Johansen

Rory Kennedys dokumentarfilm om USA's sidste dage i Vietnam har fået bl.a. en række tidligere journalister baseret i Sydvietnam under krigen til at rejse kritiske spørgsmål.

Rory Kennedys dokumentarfilm har affødt en ny debat om krigen og dens afslutning blandt tidligere krigskorrespondenter, Vietnamveteraner og fredsaktivister.

Brev til Rory Kennedy

En alvorlig kritik af filmen er blevet rejst i et fælles brev stilet til Rory Kennedy af 34 tidligere krigskorrespondenter, samt af Frank Snepp, CIA's daværende chefanalytiker ved den amerikanske ambassade i Saigon. De kritiserer især to forhold.

Det ene forhold er at filmen kan være med til at give et alt for positivt indtryk af det sydvietnamesiske styre.

I filmen gøres Nordvietnam eneansvarlig for brud på fredsforhandlingerne, der blev indgået i Paris i januar 1973. Journalisterne ser dette som noget, der kan tjene til at dække over de amerikanske myndigheders og deres sydvietnamesiske allieredes fejl. Hverken Nordvietnam eller Sydvietnam overholdt fredsforhandlingen, skriver de.

Frank Snepp, kritiserer filmen for at ignorere, at det sydvietnamesiske styre under Nguyen Van Thieu misrøgtede sit ansvar for situationen, og henviser til Thieus flugt over hals og hoved til Taiwan, ni dage inden Saigons fald.

USA's medansvar

Det andet forhold er filmens fokus på Ford-

regeringens anmodning den 10. april 1975 til kongressen om 722 mio. dollars i ekstraordinær støtte til Saigon-styret. Dette fremstilles i filmen som "en virkelig chance for at redde Sydvietnam fra nederlag". Noget der var helt usandsynligt på dette tidspunkt - 20 dage inden Saigons fald. Anmodningen om den ekstra støtte lignede mere en symbolsk gestus uden praktisk betydning, mener de tidligere journalister.

Henry Kissinger, USA's nationale sikkerhedsrådgiver fra 1969 - 1975 og udenrigsminister 1973 - 77, får lov til uimodsagt at fremføre dette argument, der i virkeligheden dækker over hans eget ansvar for forløbet i de senere år af krigen.

Hertil kommer, skrives der i brevet, at kongressens afslag på anmodningen i filmen illustreres med et klip fra en anti-krigsdemonstration, der umuligt kunne have foregået i 1975, hvor anti-krigsbevægelsen var forsvundet fra gaderne. Snarere var der i 1975 en så udbredt krigstræthed i USA, at den havde nået den amerikanske kongres.

Men både klippet med anti-krigsdemonstrationerne og kongressens afvisning af at bevilge hjælpepakken kan give et falsk indtryk af medskyld i Sydvietnams sammenbrud.

Kritikerne håber på, at disse fejl stadig kan rettes, sådan at filmen kommer til at give et så korrekt og uforskyldt billede af krigens afslutning som muligt.

Menneskelige historier

De 34 tidligere korrespondenter bag brevet er en bred skare, der i sin tid arbejdede for store

kendte aviser, pressebureauer og TV-selskaber som bl.a. New York Times, Associated Press, Newsweek, Voice of America, CBS, Time, BBC, Far Eastern Economic Review. Mange af dem har også skrevet bøger om krigen i Vietnam og Cambodja mv.

De roser dog filmen for på bevægende vis at skildre de menneskelige historier fra evakueringen - noget som journalisterne og Snepp også selv oplevede - og for at der omsider er blevet lavet en film om emnet.

Problemerne med den historiske skildring, mener de hænger sammen med, at filmens intentioner reelt ikke er at forklare den politiske historie, men derimod at fortælle om de bevægende menneskelige historier, der fandt sted i de sidste dage inden Saigons fald.

Men dette, siger de, er ikke kun en akademisk diskussion. Nu - 40 år efter krigens afslutning - kan det forme offentlighedens opfattelse af krigens afslutning på en måde, som ikke er sket før.

Filmens risikerer dermed at give offentligheden et falsk billede af virkeligheden. Det er det ikke kun den historiske sandhed, der lider skade, men også offentlighedens forståelse af vigtige politiske debatter om nutidige forhold, der relaterer sig til de historiske erfaringer. ■

Brevet er offentliggjort på <http://vietnamfulldisclosure.org> den 25. Januar 2015.

